

Vernieuwde privacy-wetgeving en de landelijke kerk

Tekst Jos Aarnoudse en Wim A.B. **Beeld** Beeldbank Protestantse Kerk in Nederland

Op 12 december 2017 togen wij naar het Dienstencentrum van de Protestantse Kerk in Utrecht voor een gesprek over de consequenties van de vernieuwde privacywetgeving. De vraag hoe de verhouding is te zien tussen de landelijke kerk en de plaatselijke gemeenten binnen onze kerk in het kader van de privacy regulering is een belangwekkende. We spraken met mr. Jaap Broekhuizen, mr. Thomas Hoekstra en met dhr. Ger Zwart. Broekhuizen en Hoekstra zijn werkzaam bij de juridische afdeling van de kerk, terwijl Zwart verantwoordelijk is voor de LRP (Leden Registratie Protestantse Kerk), het systeem dat gebruikt wordt voor het bijhouden van de ledenadministratie.

Overleg CIO en Autoriteit Persoonsgegevens

Jaap Broekhuizen vertelt dat in principe de invoering van de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) voor alle organisaties in Nederland geldt, maar dat er rond kerkgenootschappen nog wel enige vragen te beantwoorden zijn. Deze vragen zijn op hoog niveau onderwerp van gesprek tussen het Interkerkelijk Contact in Overheidszaken (CIO) en de Autoriteit Persoonsgegevens. Het CIO is het samenwerkingsverband van 30 kerken en Joodse koepelorganisaties voor het contact met de overheid (zie voor meer informatie: www.cioweb.nl). De Autoriteit Persoonsgegevens, de naam zegt het al, is de officiële instantie die in ons land belast is met het toezicht op de naleving van de privacywetgeving (zie: www.autoriteitpersoonsgegevens.nl). Dit overleg vraagt de nodige tijd.

Voor 25 mei is echter wel duidelijk hoe het met een aantal vragen staat. Te denken is aan vragen als: hoe zit het met de bijzondere positie van kerkgenootschappen, is voor kerken een DPIA of de aanstelling van een DPO verplicht (zie voor deze afkortingen het overzichtsartikel over de AVG dat u ook in dit nummer vindt). Zo zijn er nog meer vragen die om nadere opheldering vragen.

Huidige regeling plaatselijk-landelijk voldoet vooralsnog

Broekhuizen benadrukt: op dit moment voldoet de manier waarop we de zaken in onze kerk hebben geregeld, ook met betrekking tot de verhouding plaatselijke gemeente en landelijke kerk, volledig aan de regelgeving. Als daar iets aan moet veranderen, zal daartoe het initiatief komen vanuit de Dienstenorganisatie in Utrecht. Dit zal dan ook meteen kerkbreed worden gecommuniceerd, zeker ook via de VKB-kanalen. Daar hoeven plaatselijke kerkrentmeesters geen initiatieven in te nemen. Verwacht wordt dat rond een aantal vragen er wel duidelijkheid komt voor 25 mei, maar zelfs als dat niet het geval is, gebeurt dat in goed overleg met de Autoriteit Persoonsgegevens

en hoeven plaatselijke gemeenten over vragen die ze op dit punt hebben, niet zenuwachtig te worden. *Du moment* dat we wat te melden hebben, zullen we het doen, aldus Broekhuizen.

Als plaatselijke gemeente wel actief worden

Thomas Hoekstra vertelt dat men ondertussen binnen de Dienstenorganisatie een werkgroep gegevensbescherming is opgestart. Dat is om te zien wat er in eigen huis nodig is om aan de regelgeving te gaan voldoen, maar ook om mee te denken wat het voor plaatselijke gemeenten betekent. Ook voor plaatselijke gemeenten is het zeker van belang, aldus Hoekstra, dat men gaat nadenken over hoe er in de plaatselijke situatie met persoonsgegevens wordt omgegaan. Wie hebben er toegang, wie ontvangen er op basis van de ledenregistratie 'lijstjes', zoals van ouderenverjaardagen of uit te nodigen jongeren. Maar ook is het van belang te inventariseren wat er gebeurt in het verzamelen van gegevens in missionaire, pastorale en diakonale situaties (naam en adres, mailadres noteren van gasten bij een vakantieclub, een diakonale open maaltijd, een



inloophuis etc). Iedereen moet zich bewust zijn: ik heb nu persoonlijke gegevens in handen, maar waarom hebben we die verzameld, wat doen we er mee, en hebben we ook mensen laten weten waarvoor die gegevens nodig zijn ('het gerechtvaardigde belang')? Vervolgens vraagt het dat we er zorgvuldig mee omgaan. Het is dan goed om voor alle vrijwilligers in de gemeente nog eens goed te beschrijven wat we verstaan onder zorgvuldig omgaan met de persoonsgegevens die bij ons bekend zijn. Wat zijn de do's en don'ts? Ook als je niet uitdrukkelijk via een ambt, een aanstelling of via een vrijwilligersovereenkomst geheimhouding hebt beloofd, heb je als je een functie vervult in of namens de kerk, wel degelijk die geheimhoudingsplicht. De veranderende privacywetgeving maakt ons bewust van de veranderende rechten en plichten, maar ook van de veranderende opvattingen over privacy in onze samenleving.

Mijdt internet met persoonlijke gegevens

Zowel Broekhuizen, Hoekstra en Zwart zijn unisono in het advies: niks persoonlijks meer op internet of in openbare publicaties (openbare

kerkbladen). Geen weekbrieven of persoonsgegevens op internet. Alleen puur functionele gegevens voor bereikbaarheid. Wij stellen de vraag hoe de kerkelijke juristen aankijken tegen een eigen intranet omgeving voor gemeenteleden, of vrijwilligers van een gemeente, achter een 'inlogknop'. Immers in 'besloten kring' zoals familie, mag er wel het nodige gedeeld worden. Broekhuizen reageert. Naar zijn weten zijn er nogal wat plaatselijke kerken in een kleiner kerkverband, die dat hebben en voldoet dat tot nu toe als rechtsgrond, en geldt een 'inlog' als voldoende bescherming, mits er goed omschreven is op welke gronden wie inloggegevens kan ontvangen.

De ledenregistratie en het LRP

Hoe zien jullie de relatie en verantwoordelijkheden rond LRP, is onze vraag. Ger Zwart geeft aan dat de landelijke kerk de gegevens alleen gebruikt voor de taken die kerkordelijk aan landelijke kerk zijn gegeven. Dat geldt als 'binnenkerkelijk gebruik'. Het is vastgelegd in het statuut van de kerk (kerkorde). Verder wordt er zonder schriftelijke toestemming van de plaatselijke ker-

kenraad niks ter beschikking gesteld, ook niet aan kerkeigen organisaties als het landelijke KiA (Kerk in Actie) of het JOP (Protestants Jeugdwerk). Wel is de plaatselijke gemeente eigenaar van de gegevens. Als er formeel zaken in de verhoudingen veranderen en er bewerkersovereenkomsten zouden moeten komen, hoort dat bij de punten die men vanuit de Dienstenorganisatie zal laten weten. Ondertussen kunnen plaatselijke ledenadministrateurs en wie in een plaatselijke gemeente toegang hebben wel gegevens uit het systeem exporteren. Men is plaatselijk uiteraard aan de AVG onderworpen. Er wordt wel over nagedacht om nog eens naar de systeem mogelijkheden te kijken. Misschien moeten die beperkt worden. Het is van belang dat een plaatselijke gemeente het in haar inventarisatie van risico's meeneemt. In ieder geval wordt onderzocht of er gerealiseerd kan worden, dat plaatselijk altijd gevolgd kan worden wie op welk tijdstip een export heeft gemaakt. Ook wordt er onderzocht of er een soort logboek kan komen, zodat altijd na te zien is welke exports op welk tijdstip door welke gemachtigde is gemaakt. Het is plaatselijk beleid wie voor welk doel een lijstje



met gegevens kan en mag exporteren, en ook wat daar mee gebeurt: bijvoorbeeld aan een drukker ter beschikking stellen voor verzending kerkblad of het maken van stickers voor de Kerkbalanslopers etc. Als dat door externen gebeurt, dient men daar wel zelf bewerkingsovereenkomsten mee opzetten.

Jaarboek en ledenlijst

We bespreken ook de consequenties van de vernieuwde wetgeving voor openbare registers, denk aan het landelijke jaarboek van de kerk. Zwart geeft aan: we doen dat op basis van lange historie, die rechtsgrond blijft, althans zeker zolang we het op dezelfde manier blijven doen (gedrukt in boekvorm). Ondertussen wordt er wel naar gekeken of er niet afgeslankt kan worden (wat is nu echt nodig voor het goed functioneren van de onderlinge communicatie binnen de kerk en tussen gemeenten). Op dit moment zal het jaarboek niet anders dan op papier worden aangeboden, dus niet digitaal en ook niet digitaal achter een inlog-knop. Alles wat je nu verandert, tast de rechtsgrond van langjarige traditie aan. Dat ondertussen anderen wellicht op basis van het gepubliceerde jaarboek gegevens overnemen en zelf digitaal gaan op-

slaan (voor bijvoorbeeld mailings aan alle predikanten van de Protestantse Kerk) is hun verantwoordelijkheid.

We vragen of voor plaatselijke gemeenten het uitbrengen van een ledenboekje (publiek) op basis van de rechtsgrond langjarige traditie ook zou kunnen. De juristen betwijfelen dat. Wat is het 'gerechtvaardigde belang'? Het kan wel als iedereen toestemming geeft, of met degenen die toestemming geven, of wellicht als het in kleine kring wordt gebruikt (bv ambtsdragers en die vrijwilligers die het nodig hebben). Bij het verlenen van toestemming moeten de mensen individueel uitdrukkelijk toestemming geven (vinkje of schriftelijk), dus niet: als u geen bezwaar hebt. Je zou zo'n vraag om toestemming kunnen uitzetten, samen met het verspreiden van de Kerkbalans formulieren. Daarna zul je, als je compleet wilt zijn, de niet reagerenden na moeten bellen of op een andere manier benaderen.

Doe aan goede voorlichting

Het advies van Hoekstra is nu al wel: kerkenraad of college van kerkrentmeesters: maak op basis van een privacyplan een folder voor alle betrokkenen in heldere taal: zo doen we dat hier, zo gaan we in alle ge-

leding van onze kerk zorgvuldig om met de persoonlijke gegevens die ons toevallen of die we verzamelen. Zo kunt u ze inzien, zo kunt u ze laten veranderen, ze laten verwijderen of er een overzicht van krijgen. En zo handelen we als er sprake is van een datalek.

Voor we weg gaan, danken we de heren voor het inzichtgevende gesprek. We beloven elkaar op de hoogte te houden als er sprake is van nieuwe ontwikkelingen.

Link: www.protestantsekerk.nl/actief-in-de-kerk/besturen/kerkenraad/privacy



Mr. Thomas Hoekstra